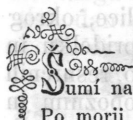

Štev. 5.

V Celovcu 1. maja 1865.

VIII. tečaj.

Morska roža.

Dumí nad brezdní sinje morjé,
Po morji se sivi otoki versté,
Po njih dežele so krasne,
V njih gore visoke in jasne.

Ljubó tam morske tice pojó,
Lepó tam morske rože cvetó,
Puhté iz njih rajske dišave,
V zavetji obmorske dobrave.

Na zemlji nekda mladeneč je bil,
Ki ni se nikoli veselil,
Sercé mu je žalost morila,
Nikdar se ni duša zvedrila.

Obhodil je veliko svetá,
Da našel bil bi mir sercá,
Biló ni pomoči nobene,
Zastonj je nadlegal učene.

Ko enkrat hodi ob kraji morjá,
Prikaže se morska mu deklica,
Velí mu na sive otoke,
Na gore jasne, visoke :

„Mladeneč, ako te serce boli,
Popusti zemljo, popusti ljudi,
Odidi na morske otoke,
Na gore jasne, visoke.“

„Poganja tamkaj čuden cvet,
Drugej nikjer ne pozna ga svet,
Zaceli bolečo ti rano,
Navdá te z radostjo neznano.“

Mladeneč odrine na morjé,
Na sive otoke, na jasne goré ;
Čem dalje plava od kraja,
Tem bolj mu otožnost odhaja.

Na verhu zelenem sredi morjá
Cveté ljubeznjiva rožica,
Ki vsakoršne rane celi,
Al skrita je v morski deželi.

In priti do nje je silno težkó,
Zató premnogim je srcem hudó,
Premnogi na zemlji terpijo,
Ker rože le-té ne dobijo.

A. Okiški.

Tihotapec.

(Pripovedka iz domačega življenja kranjskih Slovencev.)

(Konec.)

VIII.

Drugi večer po omenjenih prigodkih so se bili v Rebernikovi kerčmi na Stenah zopet zbrali stari pivci, sosedje iz okolice, okrog omizja. Toda niso imeli veselih pogovorov o letošnjem pridelku in o spominih prejšnjih časov, kakor druge krat, tudi ne o resničnih fajmoštrovih besedah iz nedeljske pridige, kakor je pobožnim in vendar vinoljubnim slovenskim kmetom sicer navada: ampak govorili so o resnobni, v tem kraju že davno neslišani novici, o umorstvu in poboju. Razširila se je bila namreč strahovita novost, da so graničarja, lepega Petra Peča, našli v germovji za vinogradi — ubitega.

„Lejte-si groze“, djal je sosed Dlek, „nerad sem vselej videl in jih še zdaj nerad vidim teh graničarjev, pa vendar smerti, in še take neznanske, nikomur ne privoščim — tudi lebljajtarju ne.“

„Kaj pravite, možjé, kdo je to storil, Bog nas varuj greha!“ pravi dolgolični stari Golman.

„Jaz ne in ti ne, hvala Bogu“, momlja lesenonogi pivec in si oči briše. „Bog ga je videl, našel ga bo in sodil ga bo. Nama nič mar, saj sodbe ne bova delala. Hvala Bogu, da ga midva nisva.“

„To se vé, da midva nisva pobila še drugega ko kakovo muho ali kacega gada; pa vendar bi rad vedel, kdo je bil tak, da mu ni bilo več za enega človeka, kakor meni ali tebi za muho“, odgovori Golman.

„Jaz bi pa ne rekel dvakrat in uganil bi ga, možjé“, dostavi tiho in skrivnostno četerti sosed.

„Imenuj ga in za dva poliča bi stavil, da mi boš besedo iz ust vzel“, reče Dlek.

„Jaz bi ga že rekel, ako mi obljubite, da med nami ostane moja beseda.“

„To se vé, saj smo možakarji, ne babe“, ugovori Golman.

„Štibernikov France ga je ubil!“

„Ste li videli? Ravno tega sem jaz imel v mislih“, šepče Dlek.

„Križ božji!“ stermé nekteri.

„To ni mogoče, sosedje“, pravi eden, „Štibernikov ima tako pobožnega očeta in tako pridno sestro; Bog bi ne pripustil, da bi se tak hudobnež bil v le-uni hiši rodil.“

„Očetova pobožnost in dekličina pridnost gori ali doli“, pravi Dlek, „ravno France je bil zraven pri tej reči. Zakaj to je gotovo, da so ga kontrebantarji. Drugim že dolgo ni nič prizadel, kakor Štibernikovemu in tistima Hrovatoma, ki sta bila po zimi enkrat ž njim tukaj, tačas ko smo imeli tisto sitnost. Nekaj pa je moral Peč tistemu krivde prizadeti, ki ga je poturčil. Zató jaz tudi sodim, da ga je on.“

„Najimenitiše reči si pa pozabil“, dostavi drugi pivec. „Une dni je bil Peč Franceta, tistega hudega Ivana izpod Karlovca in še enega Hrovata pri kontrebantariji v gori vjel. Vsi trije so ravno tisti dan uskočili, ko je Peča zmanjkalo. Kako bi človek potlej koga družega sodil!“

„Jaz pa še nekaj vém“, pravi mlad mož. „Lebljajtar je Štibernikovo Rezo zalezoval in meni se zdi, da je tudi dekle imelo malo očesa za-nj. Zató ga je France za žive in mrtve sovražil. Kaj menite, da ga je bil undan po zimi kdo drugi mahnil po buči ko France? Jaz pravim, da ga je bil kje v vasi dobil.“

„Glejte možjé, kaj jeza stori!“ pravi lesenonogi pivec.

„Serdorit je bil zmirom ta fantin in jaz sem vedno pravil, da iz njega ne bode nič dobrega“, reče Dlek.

Zdajci se vrata odpró in v hišo pride mala suha podoba Fertnatka Tekmeca. Široki ertasti klobuk mu je čepel na zadnjem delu glave in pokrival dolge osivele lasé. Čez čelo je imel obveznico, umazano ruto, na kateri so se kervavi sledi videli; usta pak so bila na kislo obrnjena.

„Ohe! Tekmec, ti boš kaj povedal, žaba, ná—pij!“ klicali so ga berž eni.

„Tekmec kaj vé o kontrebantarjih!“ rekó drugi.

„Vem, vem“, pravi možec in v svesti, da je zdaj pri zvedavih možéh on imenitna in potrebna oseba, moško pogleda z malim očescem po družbi, ki ga je nekdanj tolikanj nadlegovala zavaljo ubožstva pri vinskem plačevanju. „Vem, vem, še preveč vem, zraven sem bil. Vi Rebernikov boter, dajte mi ga pol polička na upanje, dajte mi ga; prvi krajevar, ki mi bo v mošniček padel, bode vam namenjen, boter!“

„Upam ti ga ne, zastonj ti ga bom dal“, reče kerčmar in kmalo prinese pijače.

„Nu povej, ali si bil res zraven, ko so Peča ubili?“ praša Dlek.

„Spak! kaj Peča! mene bi bili kmalo ubili, mene; kakor se slepec potolče s smrekovo vejo, kedar leze čez plot, tako bi bili mene potepli do mertveca, ko ne bi bilo tistega Štibernikovega Franceta, Bog mu daj milost božjo in sveta nebesa z menoj vred.“

„Štibernikovega?“ prašajo eni. „Kaj ti je ta pomagal?“

„Ta, ta!“ vpije Tekmec. „Ta je več vreden, ko vsi kontrebantarji, ki s tobakom tapajo po deželi, več je vreden, ko vi vsi in še jaz zraven. Zató ima pa polič vina pri meni, kedar se snideva — ali tukaj pri Reberniku ali v drugi kerčmi.“

„S kom ga boš pa plačal, šleva; ali si pozabil že, da zastonj piješ?“ pravi smeje se Dlek.

„Kaj?“ huduje se Tekmec. „Koliko vam pa mar, stric, če jaz brez denarja pijem? Saj mi vi ne boste plačali bora ne, ampak oče Rebernik. Kaj se spaka spačjega ujedate!“

„No le tiho“, pravi kerčmar, „jaz sem ti vina dal, da boš kaj povedal, ne pa, da bi se kregal.“

„No saj vam pripovedujem, da so me tako polomili, poterli, potepili, nabili in premekastili, da ne bom živ dan več belega pljunka pljuval iz ust. Tri rebresa so mi zdrobili najmenj, kolena so mi pošibili, goltanee zaderhnili za pol požirka.“

„To bo dobro, bodeš pa manj pil“, reče tiho eden sosedov.

„Kaj bo?“ povzame berž Tekmec. „Ali mi zabavljaš, stričev?“

„Nič, nič“, popravi uni, „povej dalje, kako so te zdelali.“

„Tako sem terpel, da je kaj. Vém, da so mi ti hudirji nakanili, da ne bom nikdar več prav zdrav in da bom tri in trideset dni prezgodaj umerl.“

„Kdo pa te je tako, in kje in zakaj?“ prša eden sosedov.

„Kdo pa pravi, da nisem že tega povedal? Ali na ušesih sedite, da ne slišite? Kaj me niso kontrebantarji?“ prša nasproti z velicim vpitjem Tekmec.

„Zakaj pa?“

„I zató, ker sem bil le-unemu Peču povedal za-nje, ko so v zidnici na senu ležali in pa zató, ker sem njih tobak prodajal. Povejte mi možjé, ali bi bilo bolje, da bi bil tobak zgorel v hramu, ki sem ga bil — ki so ga bili lebljajtarji zapalili, ali pa če sem ga jaz prodajal? Saj sem jaz tudi človek, potreben in reven še bolj, ko Ivan izpod Karlovca in vsi drugi kontrebantarji. Jaz sem torej nosil tobak po vaséh, prodajal sem prav po pošteni ceni funtek, in sem bil že veliko blaga zvel. Mislil sem, da sta Hrovata dobro zaperta in Štibernikov, — ali kakor mu pravite unemu poštemu fantu — pa je je zlodej prinesel ravno, ko sem čez neko mejo lezel. Prestrašil sem se, da nikdar nikdar tacega. Djal sem sam pri sebi: zdaj-le jo pa prasni in beži na vse moči. Pa je bil spak, da sem se za golenico zapel ob tisto prekanjeno mejo in padel sem. Za križe in težave, predno sem vedel, da prek meje visim, že sta bila hudičeva Hrovata za menoj in sta me za peto vlekla unkray meje. Začneta me librati, kakor bi bil divja zver.“

„Kaj sta vedela, da imaš njihov tobak v culi?“ prša eden pivcev.

„Kako bosta to vedela? Samo zato sta me, ker sta djala, da sem ju bil izdal. Pa jaz nisem nikogar izdajal, samo pokazat sem bil šel, kje spita. — Jaz ju prosim in prosim tako, kakor se Bog oče prosi, pa nič ni pomagalo. Ubila bi me bila na smert, tako sta me tolkla, ko sta še svoj tobak pri meni našla. Moral sem jima ves skupiček iz žepa in mošnje dati in za tobak povedati, ki sem ga imel v vinogradu zakopanega. Kar po sreči pride tisti France, Bog mu daj dolgo živeti, in samo on me je rešil. Glavo so mi res razbili in črepinjo ubili, da morda ne bom z lepo zdrav, pa bo že Bog popravil me in luknjo v glavi zamašil.“

„Pameti so ti še tisto malo izbili, kar si je imel, kaj ne?“ pravi s smehom Golman.

„Veste kaj, vi stric“, zadira se Tekmec, „ko bi mi jo bila Hrovata res malo izbila, toliko bi je še vedno imel ko vi, menite da ne?“

„Težko!“ odgovori ta. „Pa kje si videl graničarja Peča? Popred si djal, da si bil zraven, ko so ga pobijali.“

„I kedaj sem to djal?“ odgovori Tekmec. „Kako bom to djal, da sem zraven bil, ker nisem bil.“

„Kaj nič ne veš o Peču?“

„O pač, vem pa vem, saj sem bil zraven, saj sem ga potipal in sem čutil, da je merzel, kakor vsak merlič.“

„Tako si bil vendar zraven?“ pravi Dlek.

„To je da! Pobral sem se bil tam izza meje in sem jo naglo brisal po brezji doli, rekši, morda se Hrovata premislila in še enkrat prideta nad-me. Kar zagledam doli pri tisti široki verzeli, da dve človeške cepelji znad ternja visite. Pogledam, kar vidim, da je Peč. „Kaj ležiš tukaj gerdež“, mislil sem in, namenjen prismočiti mu eno, grem bliže. Ko pa vidim, da je mertev ko ustreljen vrabec, zató mu prizanesem.“

„Zakaj bi ga bil pa udaril, ko bi bil še kaj živ?“ prasha eden.

„Zakaj! Zató, ker mi je obetal, da mi bo nekaj dal, če mu pokažem, kje je Štibernikov France in kontrebantarji. In ko sem mu res pokazal, kaj je storil kajon? Nič mi ni dal, ne toliko, kar se v oči brez škodo dene. In kaj je še naredil? Hrovata je tako slabo zaperl, da sta ušla in meni rebresa zdrobila. Jeminesta! kako me bolé!“

„Veš kaj Tekmec, ti si hudoben in malovreden človek“, reče lesenonogi pivec.

„Kdor pravi, da sem jaz hudoben, on je sam poreden“, vpije Tekmec.

„Le malo tacih govori, sicer te nesem jaz pod kap“, reče eden mlajših pivev.

„Kaj?!“ zahrešči mala podoba, kakor bi hotel z glasom vse v kozji rog ugnati.

„Jaz sem enkrat v pridigi slišal, da človek ni nič vreden, ki mrtvih ne časti“, pravi lesenonogi pivec. „Molil bi za njegovo dušo kak očenašec, ne pa tacih govoril.“

„Molil?“ pravi Tekmec. „Vi boste mene moliti priganjali, vi, ki imate eno samo nogo? Jaz že molim, kedar zvon slišim, morda še bolj ko vi, boter z leseno nogo! Pa jaz molim za-se, vi pa za-se, lebljajtar naj pa za-se, če noče iti v pekel. Če ste vi slišali svoje reči v pridigi, jaz sem pa zopet eno slišal od pametnih ljudi, ki znajo na bukve brati, da vsak človek za-se, Bog pa za vse. Za lebljajtarje jaz ne utegnem nebes prositi, še jih sebi samemu težko.“

„Beži reva beži, saj ne veš kaj čenčáš?“ odgovori stari.

„Kdo je reva? kdo je reva?“ vpije Tekmec.

Toda kmetje so se ga bili že naveličali, in ker je čedalje bolj prepirljiv in zabavljiv postajal, prime ga kerčmar za pod pazho in pol s silo pol s prošnjo ga odpelje v slamo spat. Možje so se še dolgo pomenkovali o Tekmecu in njegovi pripovedi, sklepali so le-tó s svojimi mislimi in marsikaj uganili.

Ko pa se je voznik na nebu nad hruško pokazal in naznanjal, da je noči že veliko preteklo, odpravili so se na dom. Medpotoma so na poslednji sklep ukrenili, da ne bo Štibernikov France nikoli pred gosposko varen, da bode hud tihotapec in gotovo še na vislicah visel, ali vsaj „v črevljih nmerl!“.

IX.

Kmečki možje so nekoliko prav ugibali. Devet let je preteklo in Štibernikovega Franceta ni bilo nič domú v očetovo hišo. Preganjan po gosposki se ni upal v domači kraj. Hodil je po kranjskih goricah od hrovaške do koroške meje in prodajal po hribskih hišah kmetom tobak, ki ga je skrivaj čez colno mejo nosil iz Hrovaškega. V strahu pred graničarji, ki so ga vedno zalezovali, prenočeval je dostikrat po zimi in po letu v samotnih, zapuščenih gozdih. Od vedne hoje po solcu je bil v obraz zarujavel. Čeravno so ga povsod poznali in so radi kupovali od njega tobak v perji, vendar ga niso nikjer radi imeli, kajti njegova natorna serdoritost, temno bliskeče oko in merkla sovražnost do vseh ljudi, ki je bila, kakor se je človeku zdevalo, na vsem njegovem vedenji in govorjenji videti: vse to je bilo vzrok, da so se ga ljudje povsodi naveličali in da so najrajši videli, če se je kmalo od hiše spravil. Kedar so v daljni hribski vasi otroci na trati igrali in so od daleč zagledali tihotapeca, kako je debelo okovano palico v roki in rejeno culo na rami opertano po stezi čez prelaz prikoračil z širocimi terdimi stopinjami, zbežali so v vežo k materi in plaho pravili: „véliki France, kontrebantar, gre“. Pervo prašanje tiho-

tapčevo je bilo pri vsaki hiši, kedaj so bili lebljajtarji tukaj, koliko jih je bilo, kam so se obrnili. Kedar so se kmetje s prižganimi pipami o tobaku in tihotapstvu pogovarjali in je govorica prišla na znanega „vélikega Franceta“, pravili so si čudovite reči o njem, kako je tam pa tam graničarje ali s silo in palico ali pa z zvijačo ugnal.

V tihí vasi na Štíverníkovem domu se je bilo med tem dolgim časom že marsikaj predruháčilo. Stari oče Štívernik je od žalosti, da mu je sin na take pote zabredel in da je bil celó pobojnik, dobil naduho in je umerl leto potem, kar ni bilo Franceta več na dom. Pred smertjo njegovo pak se mu je dala hči Rezika preprositi, da se je možila in vzela Godeževega Tončka, ki jej je bil že davno namenjen. Čas, ki nektero serčno rano zaceli, utolažil je tudi njeno žalost, da je pozabila nekoliko nesrečnega brata. Bila je dobra gospodinja, mati dveh cvetočih otrók in srečna v zakonu s svojim možem. Vendar če je govorica na ljubljénega brata nanesla, uternila je vselej solzo z očesa in med molitvicami, kterih je svoje male učila, bila je tudi ena za srečno smert stríčevo. Vseh preteklih devet let ni brata nobenkrat videla, čeravno so jej večkrat ljudje pripovedovali, da je bil s tobakom v kaki bližnji vasi. Tudi poročila niti pozdravljenja jej ni nič poslal, samo enkrat, ko je bil Fertnatek Tekmec, ki je zdaj kakor navadni berač z vrečo hodil od praga do praga, prinesel od njega dragoceno svilno ruto za za vrat. Kakor jo je milo ganilo to darilo tihotapčevo, vendar ga ni mogla z dobro vestjó nositi, ker je menila, da je s krivičnim denarjem kupljeno. Zató je jokaje zavila ruto in jo dela v skrinjo. Fertnatek Tekmec pak jej je moral tačas na dolgo in široko praviti, kje je Franceta dobil, kakov je, kaj dela, in druge reči. Novoizkovani berač je to vse po svoji navadni, čestitemu bravcu znani šegi storil in je bil zató eno noč in en dan pri hiši in pri skledi.

Bilo je jesenskega večera. Snega še ni bilo zunaj, ali huda merzla burja, ki je jablanam po farovškem vertu verhove pripogibala, ta je naznanjala, da pride zima in mraz vsak čas za njó. Na nebu so se oblaki dervili in gosta tema je ležala nad zemljo. V taki noči je človeku všečno pri gorki peči v zavetni izbi sedeti in premišljevatí. Tako je delal tudi naš gospod fajmošter Domenik Domicelj. V dve gubi sključen je sedel na naslonjaču v svoji gorko zakurjeni stanici, kadil iz dolge pipe tobak in bral iz starih latinskih bukev. Čez nekaj časa se sklone, odloži knjigo, vstane in hodi premišljeva je po sobi gori in doli z redkimi in previdnimi stopinjami, kakor so starim nogam navadne. Ne vé se, kaj je bil predmet njegovih misli, ali je preudarjal, kako kratko je človeško življenje in kako malo človek za ta kratki čas v resnici potrebuje, ali je premišljal, kaj bode v nedeljo svojim vernikom povedal, da

je bode posebno presunilo. Samo to vemo, da ga je iz sanj prebudil veliki pes Sultan, ki je bil pri hlevu priklenjen. Lajal in zaganjal se je tako neznansko, da ga je še na pol gluhi gospod zaslišal. Vzel je torej svečo in je hotel iti svojega starega brata klicat, ki je za hlapca in strežaja pri njem bil. Pa komaj je prišel do stopnic, zapel je zvonček na mostovžu, od koder je bila nit pred vežna vrata napeljana. „Sveto obhajilo!“ šepeta stari in da-si ravno je zunaj slišal merzlo burjo žvižgati, vendar ni bilo videti nevolje na njegovem starem licu, ni bilo čuti godernjanja iz njegovih ust. Berž je taval klicat brata Tomaža in mu je velel: „Pojdi, Tomaž, pojdi, pogledi kdo je, in kaj bi rad. Najberž je kdo nevarno zbolel. Jaz se bom opravil med tem časom.“

„Jej, Bog se nsmili, da morajo ljudje po noči zbolévati in po noči umirati“, godernjal je hlapec, gospodov brat. — „Kaj, če se prehladiš?“

„Kakor je božja volja!“ odgovori fajmošter in tava zopet po stopnicah gori v stanico. Zvon zapoje v drugič, znamenje, da se mudi. Gospod ogerne plašč, obuje čevlje iz klobučine in dene kosmato kučmo na sivo glavo. Tomaž pride na vrata in pravi: „K Godežu bo treba iti obhajati. Hlapec je tukaj z vozom.“

„Ali si poklical cerkovnika?“ prasha fajmošter.

„Že že“, odgovori Tomaž.

„Tako je vse dobro. Le varuj doma“, reče fajmošter in odide.

Žalostno je zapel cerkveni zvon po soseski, stanovavce budé in oznanovaje, da se nese sv. Telo umirajočemu za poslednjo popotnico. Kmalo potem je derdral voz proti Godeževemu domovju, ki je bilo dobro uro daleč od fare.

„Kdo pa je bolán?“ prasha fajmošter še le medpotoma hlapca voznika, ki je vedno švigal in priganjal konja v buren tek.

„Nobeden domačih ni“, odgovori voznik, „ampak tuj človek je. Gospodar je bil šel vina skupovat čez Gorjance, pa ga je nekje dobil. Nisem utegnil prašati kdo je, samo to vem, da je prestreljen. Gospodar je stopil z voza, unega moža smo v hišo nesli, potlej so pa berž mene po vas poslali z vozom, še izpregli nismo.“

„Kakov je tujec?“ prasha fajmošter.

„Velik je“, odgovori hlapec.

„Ali si poznal Franceta, vaše gospodinje brata?“ prasha čez nekoliko časa fajmošter.

„To se vé, da sem ga poznal. Ovbe! nemara, da je on!“ vsklikne hlapec in švigne z bičem po konju, da je dirjal kakor strela.

„Le goni, da pridemo ob pravem času; več je človeška duša vredna, ko žival“, pravi duhoven.

„Ves tak je, kakor France, samo malo prestar se mi zdi“, reče hlapec.

„Kmalò bomo videli, kdo je?“ pravi fajmošter.

Nekaj trenutkov potem je postal voz pred Godeževim domovjem. Jok se je slišal iz hiše. Stari duhovnik skoči z voza in gre s cerkovnikom v hišo. Reza je bila v solzah, njeni otroci so, vidé mater jokati, tudi plakali. Mladi gospodar Godež je brisal na postelji ležečemu možu kri s persi. Na prvi pogled je stari fajmošter spoznal tihotapca Franceta. Bil je jako postaran, rujav in suh v lice, pod nosom obraščen, oči je imel zatisnjene, skozi persi je bil prestreljen.“

„Kaj se je prigodilo?“ prša duhovnik.

„Verh klanca“, pripoveduje gospodar, „sem z voza videl tri graničarje, kakor lovske pse s puškami čez cesto leteti. Precej sem mislil, da morajo imeti kakega kontrebantarja na sledu. Pridem pod klanec in srečam starega moža. „Ali si slišal strel?“ me vpraša. „Nič nisem slišal“ pravim jaz in podim dalje, ker je bila noč čedalje temnejša. Komaj pridem dva streljaja dalje, yidim na cesti nekoga ležati. Stopim z voza in ga zadenem. Še le ko domú pridervim in ga v postelj denemo, spoznala ga je Reza, da je France. Kaj hočemo početi? Zavé se nič, bojim se, da bo umerl.“

„Tiho, tiho!“ pravi fajmošter, kajti ravno v tem trenutku je ranjenec na postelji oči odperl in serpo po izbi pogledal. Spoznal je sestro in lahko zaklical: „Reza“.

Mlada žena se mu približa, poda mu roko in mu reče: „Ah ljubi France, morda boš šel še nocoj k očetu in materi gori, daj, pomisli na svojo dušo.“

„Kaj pravíš, Reza? — jaz ne bom še umerl!“ odgovori mladeneč zamolklo.

„Ah ljubi moj brat, lepo te prosim, največa in najlepša prošnja moja je ta, ne zametaj je: daj, spovej se, tukaj so gospod fajmošter.“

Bolnik se ozre. Ne reče nobene.

„Pojte ven vsi“, reče stari dušni pastir.

Dolgo sta bila sama, fajmošter in France, dozda tihotapec. Potem pokliče stari zopet gospodarja in gospodinjo v izbo.

France seže najpervo sestri v roko, potlej njenemu možu in skesan prosi odpuščanja. Prejme sveto obhajalo. Fajmošter ostane do jutra pri njem in ga tolaži in mu obeta milostno sodbo pred božjim stolom, ako se prav skesa in mu je iz serca žal božje žalitve. Ko pa se je v jutro danilo, preide bolniku pamet.

Zazvonilo je v cerkvi merliču. Ljudje so vreli vkup in so se izpraševali, kdo je umerl. Raznesla se je novica, da so graničarji v Gorjancih na smert ostrelili Štibernikovega Franceta in da je večno zaspal spovedan in obhajan v Godeževi hiši. Marsikdo izmed poštenih in pobožnih sosedov je stisnil klobuk pod pazuo, naredil križ in zmolil očenaš za odpušcanje grehov in milostno sodbo duši umerlega tihotapca.

J. Jurčič.

Divji lovec.

(Poslovenil Fr. Zakrajšek.)

Stojim visoko verh skalovja
In gledam doli v nizki svet,
Ljudi tam doli zrem domovja,
Blišči ob reki polja cvet.

V sovraštvu in prijazni šali
Tam dol človeški rod živi,
In mene so sem gor pregnali,
In za-me več solzice ni!

Pa kaj mi mar, mi mar človeka?
Ko se pod mano grom ježi,
Ko stresa hrib tuleča jeka,
Serce se mi koj ohladi.

Le včasi, ko 'z dolin samije
Zvonovi milo zadoné,
Ko svit z lednikov na-me sije,
Se taja v persih mi sercé.

Tedaj obspó me stare želje,
Tedaj se spomnim bolečin,
In marsikterih ur veselje
Se sili zopet mi v spomin.

Nezveste, ki me zapustila,
Se še spominjam na vso moč,
Dokler zastane trudna žila,
Dokler telebim v brezdna noč.

Skušnjave in skušnje.

(Spisal Dr. J. Mencinger.)

I.

V vaško kerčmo, ki stoji ob cesti med Novim mestom in Bledom, stopi mladeneč lepe postave in dvajset let star. Njegova noša sploh razodeva čednega dijaka; obličje brez madeža, prijetno, vendar navadno, pa bi dopadlo marsikteri mladi ali stari gospodični.

Kraj, v katerem se začjenja naša povest, ni prav nič imeniten; kerčma slovi samo v bližnji okolici zavoljo dobrega in dragega vina. Kerčmarica nima moža, ker ji je že umerl, pa ima dokaj premoženja in edino zalo hčerko. Ta hčerka ima snubačev na perste;

pa je izbirčna, kakor vse dekleta, ki imajo lepo kožo in še lepše premoženje . . . pa pustimo dekle.

Mladeneč je prišel iz južnih krajev naše domovine; ker je hodil peš in na solncu, bil je močno truden in žejen. Osmo šolo je s častjó premagal, ni mu bilo več prepovedano v kerčmo hoditi in vina piti; pil je tedaj vino, ktereга doslej ni bil vajen, pil je tudi po večerji črno kavo, ktere celo nič ni bil navajen, in ko je po kavi pil hladno studenčnico, spoznal je prepozno, da je vino močno. Novi kraji, dobro vino, močna kava in nenavadna hoja je njegovo čutje nekako povzdignila, možgani so bili polni domišljije, oči bolj jasne, in usta so bila pripravljena veliko govoriti, ako bi imela poslušavcev. Stan take čutne povzdige, ktera ima vzrok v vnanjih pripetljajih, bil je mladenču doslej še neznan, ker pil je, ostro deržé se šolskih in svoje matere postav, samo čisto vodo.

Misliti pa ne smemo, da je bil merzel človek — vodopivec; dokajkrat je bil pijan notranjega navdušenja tako močno, da je svojo gorečnost celó v pesmi izlival, in vzrok temu so bile mile oči zale ljubljanske gospodične. Spomin teh milih oči se mu je tudi nocoj živo obudil v vneti domišljiji, ko se je podal v spavnico, hladno sobo v zgornjici. Urno se zagrebe v postelj in pogasi luč; pa ko je ugasnila lojena luč, vname se mu še bolj živo luč v možganih. Nepokoj se je polastil njegovega duha, in čudna sila ga je gnala nocoj še zložiti en sonet. Nekaj težka je bila glava, vendar združilo se je nekaj stihov, in naš mladenec vstane iz postelje, da bi je naglo zapisal. Dobra večerna pesem se namreč ne sme zapisati še le drugo jutro, človek je utegne pozabiti, in dobre misli ne pridejo kedar koli; ako po noči pesnik celó umrè, izgubljena je pesem za narod. Pa pravi pesnik je vedno nesrečen. Mladeneč ni mogel najti tistega navadnega netila, ki se veli klinček, šibica, mašinica i. t. d. Ker luči ni mogel prižgati ne pri svoji goreči domišljiji, ne pri luni, ki je tako radovedno v sobo gledala s polnim obrazom, in ker bi bila velika pregreha nad pesništvo, ako bi zopet v postelj legel, moral je drugam iti luči iskat. Čul je zraven svoje sobe dva moška glasova in terkanje s kozarci. Iz tega je sodil, da so tam ljudje, ki imajo luč. Po skerbmem tavanji je našel kljuko, poterkal je in stopil v dobro zakajeno sobo pred dva mlada moža, ki sta imela oba vkup okoli šestdeset let.

„Ne zamerita, gospoda!“ spregovori mladenec pogumno, ob svečavo so me djali; omikan človek po ne more biti brez svitlobe.“

Eden nagovorjenih gospodov je bil od duri obrnjen proti oknu, in ni mogel mladenca pogledati, ker prižigal je ravno dolgo turško lulo; drugi pa, ki je precej razumel mladenčev jasni obraz, prijazno odgovori: „Ne tako hitro, gospodič, tudi midva sva omikana, in imava tu še nekaj boljšega, nego je luč“, in pri teh besedah natoči prazno kupico. — „Zahvalim, gospod“, odgovori dijak, „samo

luči iščem, rad bi se sicer radoval pri vajinih pogovorov, pa moram še nekaj malega zapisati in jutri za rana odriniti.“

Drugi [gospod, imenujmo ga Martina, je med tem lulo zapalil, velik oblak zapodi prek mize, presodno pogleda mladenčca, in ko mu je ravno dolg čas prihajal, ponudi mu stol in ga s šaljivo resnobo nagovori: „Svitlobe tedaj iščete, svitlobe v takem času, in še hočete pisati; nevaren človek ste, ali pa ste sami v nevarnosti. Moram vas nekoliko tukaj uderžati. Nagnite kozarec, in če pušite, nate dobrih smodek.

„Lepa hvala, gospod! ne kadim; popolnoma sem se odvadil.“

„Potem ste posebno nevaren človek; zakaj pa ste se odvadili?“

„Preveč časa se potrači s kajo, in časa je vedno škoda?“

„S čim si tedaj krajšate ure počitka in prejenjevanja?“

„Ne zamerite, gospod, če naravnost povem: pesmi izmišljujem.“

„Potem pa niste tako nevaren človek, ako pesmi kujete samo v delopustnih urah.“

„Ne samo v teh urah, pesmi so mi odtergale že dokaj spanja.“

„Menim, da namerjate tudi nocoj kako pesem poslati med Slovence.“

„Ne ravno med Slovence, pa vendar nekam.“

„Tedaj imate nekje nježno dušo, ki se posebno peča z vašimi umotvori.“

„Gospod, vi mi greste za kožo. Tako naglo ne smem odkriti serčnih skrivnosti.“

„Veseli me, da se seznanim s pesnikom in mladenčcem, ki nosi ljubezen v nedriji. Sovražnik sem sicer vseh pesem, odkar sem sam pesmarijo popustil. Tudi goreča mladenska ljubezen me je minula; vendar lepi spomin me veseli. Ste li že dali kaj tiskati?“

„Naganjali so me prijatli, pa samo eno pesem sem lani natisniti dal brez imena.“

„Brezimnih pesnikov ne berem; vaše pesmi pa bom bral, samo povejte mi svoje prihodnje ime.“

„Vekoslav Davorinovič Kerstenikovski.“

„Želim vam, da bo ime tako vekoslavno, kakor je dolgo.“

Te besede Vekoslavu niso prav dopadle. Odgovoril je z nevoljo komaj zakrito: „Kaj čemo, gospod, tako smo optujeni, da celó imen nimamo slovenskih. Pevec pa ima gotovo to pesniško prostost dati si slovensko ime.

Martinov tovarš, ki je doslej molčal in samo pil, zdaj prestriže Martinu besedo rekoč: „Ako zlagate pesmi, napravite take, da se bodo dale lepo peti, jaz jim pa zložim napeve, in razširil je bom med ljudi poprej ko vsi knjigarji. Samo nocoj naj bo konec pesem. Pozno je že, vina je še dokaj, na mizi ga ne smemo puščati, ker smo ga plačali; zjutraj pa moramo zgodaj vstati. Živila vsa družba!“

Ambrož, tako se imenuje ta tovarš, je imel dober glas, in glasno je izgovoril te besede, tudi ob kozarec je terčil, kakor bi ne bili stekleni. Kerčmarica je to čula v spodnjo sobo, kar ji ni bilo posebno ljubo, ker je že odbila tista ura, po kateri se mora tudi v kerčmah iti spat, in so ravno vaški stražniki prišli gledat, ali je pokoj pri hiši. Urnih nog tedaj obiše te tri gospode in je ponižno poprosi, naj ji pokažejo svoje potne liste, da se stražniki prepričajo, da ima omikane gospode in popotnike pod streho.

Vekoslav je imel izkaznico kakor nalašč pripravljeno, in ročno jo podá gospodinji. Ona pa jo zvedeno pogleda in narobe obrnjeno ogleduje, kakor bi jo hotela prebirati — škoda, da reva brati ne zna. Ko Martin to zapazi, vzame svojo listnico in iz mnogih pisem dá kerčmarici neko pismo iz vseučilišne dobe, ktero je pisano latinski in se začne „nos rector et decanus“. Ambrož je bil domač gospod. Gospodinja poprosi za ta pisma, da je pokaže stražnikom, ako jih bodo tirjali, drugo jutro pa bo vse nazaj dala. Potem praša dalje, kdaj hočejo gospodje odriniti, in pogleda na polič tako pomenljivo, da ga ji Ambrož precej v roko dá, voši lahko noč in gre.

„Kam sta se namenila gospoda?“ vpraša Vekoslav.

„Domovino ogledovat in slovo jemati od nje“, odgovori Martin.

„Na Gorenško in do bleškega jezera.“

„In za lepo gospodično“, pristavi Ambrož.

„Tudi jaz sem se namenil proti jezeru“, odgovori Vekoslav.

„Tedaj se peljite z nama, za rana bomo vstali; Ambrož pa bo najin vodnik do Bleda; gori naju bodo vodile pa lepe oči, da nama ne bode dolg čas.“

„Res kako žalostno bi bilo življenje brez ljubezni“, izdihne Vekoslav, ko je ravno zala domača hči prinesla polen poliček. Čula je te besede, malo zarudela v lice, Ambrožu roko stisnila, in ker so jo vsi trije gospodje na enkrat nagovorili, nobenemu ni nič odgovorila, temuč stekla po stopnicah nazaj.

„Kako srečen je Ambrož“, odgovori Martin, „da jo je še enkrat videl; ves ta polič bi sam popil, ako bi vedel, da bode prihodnjega tudi Urška prinesla.“

„Ali mi je ne privošiš?“ zaverne ga Ambrož.

„Pač privošim ti jo, ker lepa je in premožna; pa bojim se za-te. Urškina mati je še vedno berhka ženska, kaj veljá, da še na možitev misli, in Ambrož bo morebiti še starko vzel.“

„Kako zaničljivo govoriš“, nevoljno odverne Ambrož in Vekoslav pristavi: „Nikoli niste ljubili, ako ljubezen tako sodite.“

„Malo je prave ljubezni na svetu. Ljudje so vedno bili in ostanejo materijalni. Ako gre par k oltarju, dokajkrat je ljubimec med gledavci, vendar poroka se zgodi z drugim ali drugo, kakor

ravno bolje kaže za dolgo življenje. Kedar se pa dva vzameta iz ljubezni, ljudje kimajo z glavami ali se pa smejejo.“

„Ne verjamem, da so ljudje tako materijalni“, odgovori Vekoslav. Tudi v posvetnega boga zamaknjen človek ni tako nečuten, da ne bi spoštoval bolj blazega djanja in ne častil človeka, ki živi v viših nadzemelskih idejah. Človeški rod je sploh dobrega jedra, čeravno je vnačnost tu in tam omadeževana . . .“

„Morebiti. Mladi ste še, želim vam, da ohranite te misli do starosti. Ako dalje popotujete, boste morebiti dvomiti začeli.“

„Rad bi te slišal, kako o tej reči govoriš z Agato?“ vpraša Ambrož Martina.

„Po zdravi pameti“, odgovori Martin mirno.

Vekoslava je pa beseda Agata do serca presunila. Zastala mu je beseda na jeziku, spremenila so se mu lica, in oči so se nehoté vperle v Martina, kateri je svojo pipico ogledoval, in ni zapazil Vekoslavovega pogleda. Vse tiho je bilo nekaj trenutkov in to je Vekoslava opomnilo, da se posloviti.

Revež dolgo ni mogel zaspiti; nemirnega serca, razdjanega duha je podil srečne in nesrečne misli skozi glavo in večkrat je globoko izdihnil.

II.

Na gorah so že lesketali solnčni žarki, ko se popotniki vzdignejo iz gorkih postelj; prvi občutek to krasno jutro je bil pri vseh, da je glave bolé. Vekoslav je bil prepričan, da je tega sam kriv, ker je nekaj preveč v kozarec pogledal. Vino je sploh dobro, zdravo in koristno; vse dobro, ako je preobilno, pa postane škodljivo; in narava sama se maščuje nad nezmernim človekom z glavobolom in drugimi neprilikami in ga kaznuje, da se poboljša. Martin je te neprijetnosti bolj navajen, in jo je že dostikrat kritično presodil. On je po nasledku sodil vzrok, in prepričan je bil po posebnostih svojega glavobola, da je vino pokvarjeno, da ni samo kerščeno, ampak tudi z žveplom ali z drugo umetnostjo popravljen. Ambrož je pa terdil, da v tej kerči vina nikoli ne kvarijo, da daleč okoli ni tako nedolžnega vina, in da je glavobol prišel le od premočnega dima iz Martinove lule.

Ta prepir pa ni zadrževal priprav za popotvanje; Ambrož, ne poslušaje Martinovih dokazov, stopi gledat, kako je z vozom in konji.

Vekoslav in Martin sta odperla okno. Martin, ki je bil za silo tudi vremenski prerok, pregledal je vse kote na južnem nebesu. Vekoslav pa je gledal po krasni zemlji, ki je ravno v podobi tanke megle spanec proti nebesu podila. — Kako krasno jutro, je izdihnil, kako srečni so poljedelci in lovci, da vtegnejo vsako jutro obču-

dovati sveto naravo; kako blago čutje je mora navdajati; kako je sili k pobožnosti in k premišljevanju Boga tako veličanski prizor.

„In kako zaspano gledajo okoli sebe, kako pretegujejo svoje ude, kako kolnejo, da morajo po rosi gaziti in da je zebe; kako tudi zavidajo tiste gospode, ki smejo spati do osme ure, in ki dobijo okusen zajterk na mizo, komaj vstanejo“, zaverne ga Martin.

Ambrož se v sobo verne s klaverno novico, da so stražniki po noči bili v kerčmi, da so izkaznice pregledali in na eni nekaj posebno napčnega našli; kerčmarica vedno terdi, da eden gospodov mora biti tisti ponarejavec bankovcev, ki ga že dolgo časa iščejo. Vekoslav je strašljivo pogledoval okoli sebe, kakor bi bil prišel med tolovaje, Martin se je smejal, Ambrož je bil pa nevoljen.

Kerčmarica pristopi k popotnikom, čedno opravljena in vsa bistra, če ravno je bilo še zgodaj. Ona izroči Vekoslavov list Martinu, kateri ga je naglo brez posebnega namena pogledal, in v njem bral: Alojzi Lesnikar iz Zaplote. „Alojzi Lesnikar iz Zaplote“, počasi izgovori, dá list boječemu Vekoslavu Lesnikarju v roke, in ga pri tej priložnosti posebno dobro pogleda od nog do glave. Na to ga ogovori kerčmarica: „Mislim, gospod! da niste nič hudega storili, vendar stražniki so tako povedali, naj vas dobro varujem, dokler ste pod mojo streho.“

„Zadovoljen sem tudi z vso postrežbo“, odgovori Martin smejé se.

„Ker vas gospod Ambrož pozna in je z vami prijatelj, so stražniki meni zaupali, in so samo vaš list, ki ga nikakor niso mogli razumeti nesli gospodu okrajnemu predstojniku; pri njem je pismo in ukazano je, da morate danes priti do gospoda.“

„Veselilo me bode danes videti gospoda predstojnika, in on bo tudi mene vesel; nič se ne bojte, kerčmarica!“

„Če je res taka, potem sem pa brez skerbi, da me zadene kaka neprijetnost. Saj vam na obrazu berem, da ste pošten gospod; pa zdaj je res težko za kerčmarje; po deželi se vlačijo veliko potepuhov v prazničnih in sterganih suknjah, in jaz uboga vdova se toliko bojim, da ne pridem v kako zadrego.“

„Dobro bo tedaj, da kakega gospodarja v hišo dobite“, odgovori Martin.

„Kaj čem, Urška je še premlada za možitev.“

„Kaj Urška! Vi sami ste za možitev. Vi in, postavim...“

„Ni lepo norčevati se z vdovo“, odgovori kerčmarica, in naglo beži močno zadovoljna s prav razjasnjenim obrazom.

Martin zopet poprime besedo: „Ko sem bil zadnjič pri predstojniku, ki je moj prijatelj in součenec ranjkega mojega očeta, obljubil sem mu, da mu bo prihodnjič moj prihod tako naznanjen, kakor se ne nadja. Zgodilo se je tako; močno se bo smejal, samo pet ur zamude imamo zavoljo tega. Nocoj še vendar pridemo do

Bleda, morebiti gre z menoj tudi gospod predstojnik sam. Gospod Vekoslav ali Lesnikar! on ima kaj lepo hčerko, tej bi vi gotovo zložili kak lep sonet, ko bi je videli.“

Martin ni čakal odgovora Vekoslavovega, ampak mignil je Ambrožu, da sta šla na dvorišče, in pustila Vekoslava samega, zamišljenega. Zunaj sta imela skriven pogovor.

Martin se kmalu verne k Vekoslavu, s katerim začne ta razgovor: „Srečen ste, da ste pesnik, da si lahko naredite lepo in sloveče ime, jaz pa moram ostati pri podedovanem imenu, kakor pri izvirnem grehu, in moje ime ni nič bolj prijetno kakor vaše: Lesnikar.“

Na Vekoslavovem obrazu se je brala tista prevzeta sramožljivost, ki jo imajo mladenči, kedar jim kdo kaj posebno prijetnega pové, in pogumno je spregovoril: „Smel bi prašati, kako se vi zovete, ker me blagovolite vzeti za svojega spremljavca?“

„Ime nič ne dé. Povedala ga vam bo ljubljanska gospodična, katero bova videla v Bledu, ako mi ne bo rekala samo: dohtar.“

„Gospod dohtar!“ Vekoslav stermó spregovori. Premalo spodobno sem se morebiti proti vam obnašal; ne zamerite, nisem vedel!“

„Kaj bi nepotrebno govorili! Z menoj govorite naravnost, kakor jaz proti vam. Ali dohtar ali ne dohtar, to pač malo zaleže. Dan danes dohtarji vstajajo kakor mavrohi po dežji. Ako je človek blagodušen in dober, to velja. Mene pa imejte za svojega prijatelja, čeravno se vidiva še le od sinoči. Rad vas imam, ker ste še tako mlad na duhu, pa zaupajte mi, ljubi moj Lesnikar!“ — Pri teh besedah mladenču roko podá, ki jo rahlo stisne, ker zdelo se mu je vse to prenašlo. On ni mogel zapopasti, s čim bi se bil v nekaj urah tujemu človeku tako popolnoma prikupil, in menil je po stari slovenski čednosti, nezaupnosti, da se snuje proti njemu kak skriven naklep.

„Prav ginjen sem“, odgovori Vekoslav, „da mi tako prijateljsko roko podaste. Vleče me nekaj posebnega k vam; pa premlad sem za vašo prijaznost; vi ste za-me premodri, preskušeni in veliko smeha bi imeli nad menoj.“

„Bil bi to prijateljski smeh. — Pa pustiva to. Slovenske sem rodovine, pa izrejen zunaj domovine. Mika me, pogledati jo, preden se preselim v oddaljene meje cesarstva. Obiskal bom kraje, kjer je tekla zibka mojega očeta, obiskal bom tudi vašo domačijo, vi me boste spremljali, in upam, da se boste z menoj popolnoma sprijaznili. Ali Vam oče še živé?“

„Terdni so še.“

„Ali ste dokončali gimnazijo, dobro?“

„Med prvimi sem, in bil bi še bolj spredaj, ko bi se ne bil učil toliko nepotrebne; morebiti sem tudi preveč pesmaril.“

„Kaj ste se učili tako nepotrebnega?“

„Peti in na glasovir igrati. Z rastlinstvom sem se pečal vsako leto od pomladi do jeseni, tudi krasoslovje mi je vzelo veliko ur.“

„To ni tako nepotrebno. Peti jaz ne znam, krasoslovja sem se učil le bolj praktično; na glasovir znati je dobro, bolje še plesati; to človeka krasnemu spolu bolj prikupi, ko vse krasoslovje z vsemi klasiki. Rastlinstva pa nisem več v glavi obdržal, samo da poznam zelišča, ki na mizo pridejo.“

„Jezikov se niste učili?“

„Prav malo, zdelo se mi je pretežavno delo.“

„Kar je težavno, to je rado koristniše mimo tega, kar je manj težavno.“

„Kaj pa ste pesmarili?“

„V pesništvu moje mišljenje ni še dogotovljeno; moj duh še ni dosti vterjen, ideali ne tako izobraženi, da bi smel reči, da imajo moje pesmi kak lasten značaj; pisal sem v duhu Prešernovem, Byronovem, tudi Puškin se mi je priljubil, čeravno ga nisem bral izvirnega.“

„Koliko beračev redé ti bogatini!“

„Jaz nisem kradel iz njih, le moje čutje se je njihovemu poenačilo.“

„Prevzetno besedo ste rekli. Ste mar obsegli njihovo visokost, ste spoznali skrivnosti, ki tiče v prostih besedah?“

„Saj mi je bilo vse tako jasno, naravno in tako krotko se je serca prijemalo.“

„Bojim se, da so vam bili ti velikani le krasno vezana knjiga, ktere niste brali, samo vezilo občudovaje. Lepo je, če se mladenči v pesništvu vadijo; potratijo sicer dokaj časa, vendar bolj blago in zanimivo, ko z drugimi igrami. Pesništvo pa ne daje kruha. V katerem stanu si boste kruh služili?“

„Oče želé in ukazujejo, naj bom bogoslovec; pa močno nerad bi bil mašnik, ker premalo bi imel prostosti za svoje djanje in misli. Če bo le mogoče, pojdem kam drugam.“

„Kam?“

„Tega ravno sam ne vem.“

„Tedaj le veste, kam ne bi šli. Samo en stan se vam ne dopada, pa vendar si boste izvolili samo enega, pustili vse druge.“

„To ravno se mi zdi tako težko. Tam bi rad bil, kjer se kaže kaj premožnosti in časti in veliko prostosti.“

„Takah stanov je veliko in malo, kakor so ljudje pametni in srečni.“

„In kaj hočete reči s prostostjo?“

„Prostost je ravnanje svojega djanja in nehanja po lastni pameti.“

„To bi bila nevarna prostost. Prost je le tá, kdor svoje djanje in nehanje tako ravná, da voli iz več resnično in stanovitno dobrega to, kar je njemu bolje. Dobro premislite.“

Ta pogovor, ki je bil precej dolg in se je hotel spustiti v predmete, ki cikajo na dolgočasnost, končalo je dobrotljivo naključje. Vekoslavu dobro znana kočija se je približala kerčmi. Mladeneč je strepetal od veselja, in že od daleč je migal kočijažu, naj vstavi. Zgodilo se je. Iz kočije se prikaže obraz gospodične Agate, ki je bila lepa kakor gorensko jutro, in začuje se v kočiji glas njene gospé matere. V trenutku je Martin pri vozu, brez vseh ovinkov poljubi gospodični roko. Vekoslav ostermi, pa še bolj prepade, ko je čul, da se Martin in Agata tikata. Veliko vprašanj in naglih odgovorov je bilo med Martinom in gospéma. Vekoslav pa, zadej stojé kakor strežaj, malo vé povedati s tresočim jezikom; več pa je povedal njegov razgret obraz, in oči njegove so bile, kakor oči umirajoče serne. Pa vkljub zgovornemu Martinu se je gospodična tudi Vekoslava ogledala; povabila ga je, da jo v Bledu obišče, naprosila ga je, da ji bo včasí voznik po jezerskih valih, povedala mu je, da bo v nedeljo ples, in da on mora ž njo zaplesati; govorila sta tudi nekaj drugih manj važnih reči. — Pa le malo je bilo pomude. Martin je gospodični še enkrat roko poljubil, in odderdrala je kočija, da se je prah kadil za njo.

Čez malo trenutkov se je tudi Martin vsedel na voz in šaljivo vzešši slovo od Vekoslava, odpelje se na nasprotno stran.

Tu moram nekoliko modrovati; ti pa blagovoljni bravec ali lepa bravka! ako ti modrovanje ne dopada, preskoči prihodnji stavek.

Pervič me vest peče, da nisem Agate popisal. Dobre misli pridejo rade prepozno, in zdaj ne morem družega pristaviti, kakor: Agata je bila Ljubljánčanka. Čul sem namreč iz mnogih ust, da ni tako lepih gospodičin pod cesarjem, kakor so Ljubljánčanke. Vekoslav, ki je dobro učen krasoslovec, celo terdi, da je Agata najlepša Ljubljánčanka, pa to morebiti ni resnično, ker on v tej reči ni nepristranski; in tudi učenjaki in modri ljudje se dokajkrat motijo, posebno pri ženskah. Martin je po svetu vidil dokaj deklet; njegovo načelo je bilo povsod: „nil admirari“, pa tudi on veli, da je Agata lepa, čeravno ne najlepša, in da mu dopade bolj od vseh drugih ta Ljubljánčanka.

Drugič me bo morebiti kdo grajal, da nisem bolj na tanko popisal, kaj sta govorila Agata in Vekoslav. Bilo bi to nepotrebno. Vekoslav je bil sicer globoko zaljubljen, pa bil je v popolnoma nevgodnih priložnostih. Martin in gospa sta mu bila kakor Scilla in Charibdis, ni se tedaj smel podati v nevaren pogovor; govoril je obraz, izrekovali so pogledi več kakor počasni prozaični jezik. Kar se pa Agate tiče, ni dokazano in tudi ni verjetno, da bi ravno

pri tej priložnosti kako posebno sočutje imela za Vekoslava; marveč se je njega le usmilila, ko mu je priložnost dala, povedati jej nekaj lepih besedi, ki so ji toliko bolj dopadle, ker je vedela, da gredo mladenču iz serca. Take lepe besede so pri vseh narodih precej enake, ker lepe Evine potemkinje imajo povsod to slabost, da se dajo hvaliti in hvalisati, in ne naveličajo se, čeravno vsak dan slišijo vedno eno, staro pesem.

H koncu svojega modrovanja naj še povem, da se je govorilo v tujem jeziku, ker tista leta naše gospodične še niso htele slovenski kramljati, temuč na slovenski ogovor so vedno odgovarjale: „aber diese Sprache ist ja nur für die Bauern“. Pogovor posloveniti bi mi pa tudi bilo težavno, ker moj prijatelj terdi, da imamo Slovenci malo salonskih izrazov.

Vernimo se zopet k Vekoslavu. Martin ga je zapustil, Ambrož se ga ravno ne ogleda, ker Urški sinočne sanje razlaga. Sam tedaj zamišljen sedi na klopi pred kerčmo in z motnimi žalostipolnimi očmi gleda proti goram; v sercu pa ima obup in nevoljo. „Moj up je šel po vodi—mi drug te je prevzel!“ Veča od obupa pa je bila njegova nevolja, da je v poprejšnjih srečnih dneh, ko je na strani Agate tako veselo glasovir igral in prepeval, toliko priložnosti zanemaril, zagotoviti si njeno serce, da ji ni nikoli odkril svojih skrivnih čutil, da je celó danes tako malo pokazal svojo ljubeznivost.

Iz te serčne nevolje se je porodil mladenški pogum, in iz oči je Vekoslavu zabliskala celó iskrica maščevanja. „Ni še vse izgubljeno, prehiteti vtegnem nezvestega zavrtnika. Naglo se popeljem za Agato, pogumno in naravnost ji povem, kar čutim, in vsaj gotov bodem. Manj hudo bo gotovo gorje kakor negotovo upanje. In če je moja ljubezen sama sladka sanja, ne bode vidil moj tekmeč, kedar pride za menoj, moje sramote in žalosti. Bežal bom iz nesrečnega kraja, da več ne vidim Agate in zasmehovavca moje ljubezni.

Tako je mermral, moško je stopil, plačal v kerčmi svoj račun, zahvalil se Ambrožu za prijazno družbo in mu povedal, da mora med potom obiskati prijatelja in priti še le prihodnji dan v Bled. Vzel je palico pa torbico, in peš je naglo korakal proti bližnji vasi, da tam najme voz, in kakor mogoče naglo pride v Bled pred goľufivim prijateljem dohtorjem Martinom. (Dalje prihodnjič.)

Ob jezeru. *)

Jézero zdaj šumljá, zdaj tiho plivka;

Trepetaje stoji na bregu roža

In rudé se gleda v valéh stoterno

Svojo podobo.

Jézera tihe misli so valovi,

Sladke jézera pesmi so valovi;

Misli in pesmi nosijo vse le lepó

Njeno podobo.

J. Gebell.

Paperki staroslovenski.

II.

Unikrat smo omenili vasi 'Gatina' pri Žaljni in rekli, da ima ime od stare besede **гaтъ** (gat), ki pomeni most iz protja ali pa tudi grapo. Sled tega izraza imamo tudi v novomeški okolici, četert ure od Novega mesta; pod Gorijanci je namreč vas po imenu 'Gotna vas', po nemški jej pravijo Gothendorf, tudi Gutendorf. O pomenu tega imena sem slišal že marsikako čenčarijo, češ, da izvira od tod, ker so nekđaj Gotje tu bivali. Toda kdo bo to verjel? Kedaj so bili tu Gotje? In ko bi bilo temu tako, reklo bi se Gotiška vas ali Gotišče, ali kaj enacega. Tudi drugo nemško ime 'Gutendorf' ni izvirno nemško; kajti Slovenci so boljši prestavljavci, od Nemcev, ter po nemškem posnevši bi bili rekli: Dobra vas, Dobrova ali kaj tacega. Ker tedaj ni misliti in tudi vzrokov ni, da bi na čisto slovenskem kraju rastla nemška vas, gotovo jo najbolj zadenemo, če dovezamemo, da je izvirni pomen tega imena slovenski, da-si tudi sedaj nerazumljiv, kar pa ravno kaže, da vas že zdavno stoji. In res, ako premislimo in pogledamo okolišine in lego te vasi, lahko je viditi, da je temelj

*) To je prva rožica iz peresa čast. g. c. k. namestnijskega svetovavca v Celovcu, ki se je, rojen Nemeč, v najkrajšem času popolnoma seznanil z našim jezikom. Slava mu; naj bi ga posnemali vsi uradniki, ki imajo s Slovenci kaj opravka!

Vredn.

temu imenu stara naša beseda ‚gat‘. Vas namreč stoji ob potočiču ‚Teškavoda‘ ravno na mestu, kjer je edini prehod, če prideš z Gorijancev na ravnino. Skozi vas je sedaj cesta, za vasjo je most; in da je že od nekdaj tu sem pot peljala, to je gotovo, naj si je bil most tak ali tak, ali če tudi ga ni bilo ‚vas je vendar bila na ‚gati‘.

In od tega je dobila slovenska vas slovensko ime ‚Gatna vas‘, ki pa se je s časoma malo spremenilo, in sicer tako, da sedaj pravimo ‚Gotna vas‘, kar pa pomeni bista ne kali, ako pomislimo, da se samoglasniki med seboj menjajo ter besedam ne spreminjajo pomena; dosti je, da le soglasniki ostanejo — torej da se je *a* spremenil na *o*, to ne dé nič; torej Gotna vas = gatina vas.

БѢРИШТЬ (birišt) je pomenilo praeco, Herold (klisar), kakor gerški *κερυξ*; **БѢРЪНН** (birčji) je naznanjalo človeka, ki je svojemu gospodu pobiral davke ali desetino. Ime samo na sebi je lepo in pomenu prav primerjeno. Pri Gerkih so bili *κερυξεις* prav slavni možje, pri Homeru oznanjajo kraljeva povelja, govore v imenu kralja k ljudstvu, vse je časti. Ali lahko si je misliti, da se taki ljudje le radi prevzamejo, z ljudmi gerdo in neusmiljeno ravnaajo, zlasti kedar desetino pobirajo. In odtod je prišlo, da se je beseda berč (briča) ljudem pristudila. Še dan danes imamo ‚briče‘, toda ne slišijo radi tega imena, rajši se zovejo Amtsdienner, Richtni, Zusteller, ker je bolj nobel. — Kot krajino ime ima to besedo Birčna vas šent-mihelske fare. Verjetno je, da se je tu prvi naselil kak berč ali opravnik mogočnih gospodov na bližnjem Mahovem, ali pa morda kostanjevskih menihov, ki so imeli ondi posestvo Ruberče (Ruperëverh).

СЛАТНА (slatina) je bil kak nizek močviren kraj, kjer raste jelševje. Kot lastno ime vasi v takih krajih se še nahaja ta beseda po Slovenskem. — Tako je veliki in mali Slatenek v nižavi pod Gorijanci v šentmihelski fari.

КРЕМЪН (kremen), silex, Kieselstein, je kaj lep izraz; le škoda da nam je iz sedanje govorice ta beseda skor čisto pošla, le sem ter tje se rabi za kresilen kamen, v pisavi se še nahaja. Nekdaj pa je bila sploh v navadi, na kar kaže to, da se nahajajo imena izpeljana iz nje, postavim: Kremen, vas in hrib v Šent-Rupertu; Kremenice, hosta na Mirni; Kremenik v Poljanah.

Naj omenim reči, ki je našemu namenu malo bolj oddaljena, pa vendar ga deloma zadeva in na ktero me pominjajo ‚Slavische Blätter‘. Namreč večkrat sem že premišljeval, kako je to, da imamo po Slovenskem toliko Šent-Vidov, da je sv. Vidu posvečenih toliko cerkvá? Kaj, ko bi to pričalo, da je bil nekdaž tu razširjen

kult malika Sventovita? Katoliška cerkev se je poslužila te prilike, se kakor dobra mati akomodirala kolikor moč, ter pustila ljudu priljubljeno ime, toda za praznega malika podala svetnika enacega imena, da bi tem lažje napredovala spreobrnitev. Pomenljivo je dalje to, da je bilo truplo sv. Vida preneseno v Prago, slovansko mesto in pa da se nahaja veliko St. Veitov po tistih nemških deželah, ktere so nekdanj bile slovenske. — V tej misli me čisto uterja Bidermanov spis (Slav. Bl. I. 12.) o slovenskih ostankih po Tirolskem, ki tudi cerkve sv. Vida navaja kot karakteristični znamek temu, da so ondi bivali Slovani. Če pravi B. dalje, da v Arzlu časté sv. Vida z obhodom ali procesijo, ki jo imajo ob njegovem godu, pač je to priča, da stari spomin še živi, kakor med Slovenci. Toda tako se ne sme vzeti, kar bi se iz njegovih besed sklepalo, da namreč v tej procesiji živi stari kult Sventovitov; marveč obhod se obhaja sv. Vidu na čast in kaže staro vkoreninjeno čast do sv. Vida; le obred je požlahnjen in obrnjen po keršanski, kar je bilo pred po malikovavski. Kar je na Tirolih, to je tudi med Slovenci; naj navedem le en izgled. V Tuhinu je na planini cerkvica posvečena sv. Vidu (tu je tudi tisti altar sv. Klemena, o katerem je govorjenje v „zl. veku“.) Na god sv. Vida je slovesna procesija k sv. Vidu, vse gre na goro; žalosten je, kdor mora za varha doma ostati. Kedar suša tare, kedar moča nadleguje, dohajajo procesije iz družih far. Sploh ljudje tiste okolice ta dan praznujejo, če tudi je le sopraznik (nedelec). — Vse to kaže na staro vkoreninjeno češčenje sv. Vida. In ker ljudje tu zlasti v poljedelskih zadevah iščejo pomoči, viditi je res, da je to požlahnjeni obred Sventovita, in to je dalje dokaz, da je njegov kult bil tudi v naših krajih. — Duhovnik Sventovitov se je imenoval „Grive“; utegne biti, da so priimki „Grivec“ te korenine. — Eno imenitniših praznovanj, žetvino, je Metelko lepo popisal v svojem „Malikoslovju“, ki ga je priobčil Marn v Jezičniku, str. 17.

Ker smo že na Tirolih, kjer je bila tirolska Bistrica (Pustertal) nekdanj slovenska, in ker so nam podali „Slav. Blätter“ spis, važen zlasti v oziru virov: naj zapišem tu nektera ondotna imena res skozi in skozi slovenska, s katerimi Nemci ne vedó nič opraviti. — Izpisal sem iz Scheda-jevega zemljovida (Gen. Stabskarte), namreč: Ob. Göriach (Gorje); Döllach (Dol). Dölsach (Dolž v Stopničah pri Novem mestu, kar pomeni grapasti kraj); Ob. Drum (starosl. in serb. cesta); Bowojah; Lutlach (stsl. ljuta — asperitas, naše Rovte); Lasnik; Lesach; Leisach; Staniska (Soteska) Görlschach; Feistriz (Bistrica); Vied (sv. Vid): Nörsach (stsl. nora — latibulum.); Gödnach (stl. godni — locus amoenus); Lappach (?); Väs (vas); Gern (germ); Tiliach; Toblah (?); Rapach (stsl. rupa — foramen, v Luknji). — Zapisal sem po večini tista imena, ki se končujejo na *ch*, ker sem prepri-

čan, da vsa taka imena so ponemčena slovenska (Zirklach — Cerklje, v Cerkljah; Zheplach — Čeplje, v Čepljah; Petrovzhach — Petrovče, v Petrovčah), in takih imen vse mergoli po deželah nekđaj slovenskih. P. Ladislav.

Praprotovo seme.

(Narodska drobtina.)

„Ali res kedaj goveda govore?“ poprašam še deček stare tetke, ves radoveden, kaj mi bodo povedali. „I se vé da govore; ali to se zgodi le enkrat v letu. Morebiti da večkrat govore, ali samo enkrat se jih lahko sliši; govore pa takrat, ko imajo nektera zelišča svojo največo moč. Tisti pa, ki taka zelišča ali pa seme tacih zelišč pri sebi ima, ta je sliši, kaj se med seboj pogovarjajo.“ „Kdaj pa imajo zelišča svojo največo moč?“ poprašam dalej tetke, ki so mi bili tako prijazni. „Sedi k meni, pa ti povém.“ Hitro sem bil pripravljen; sedem k njih nogam in skerbno sem pazil na vsako besedico. Tetka pa blizo tako-le začnó: „Med zelišča, ki imajo včasí čudno moč, da nam vtegnejo v mnogih rečéh pomagati ali škodovati ali prihodnjo srečo ali nesrečo prorokovati, spada tudi praprot. Ali cela bilina ni zato dobra, le seme se more lahko porabiti. Praprotovo seme ima pa svojo moč ravno o kresu, kedar je najdaljši dan, pa najkrajša noč. Poslušaj, kaj se je nekđaj pripetilo. Imel je neki gospodar hlapca. Vroč dan je bil; kosila sta pa celi dan na travniku ter zvečer že trudna domú prideta. Gospodar ukaže hlapcu po večerji, naj oba vola na pašo žene, ker drugi dan pojdejo po seno na najdaljnji travnik. Hlapec uboga, čeravno ne prerad, ker rajši bi bil spat šel. Komaj pride ven na travnik, kamor je vola zagnal na pašo, že se truden vsede na kamen in zadremlje. Zbudiš se, ne vidi več volov. Hitro poskoči na noge in ju gre iskat. Dolgo je že hodil, in ves je bil že truden od kratkega spanja, še več pa od slabega pota. Preklinjal je grozé se, da bo vola pretepel, ker sta se mu skrila. Ali kmalo k njegovemu veselju ju je zapazil v neki dolinici, ki sta med praprotjo mirno ležala in prežvekovala. Stopi polahkoma bliže, ter se pripravlja, kako ju bode najbolj pretepel. Ali ves se prestraši, ko zasliši glas starega vola, ki je govoril mlajšemu te besede: „Blagor tebi, tovarš, ki boš še dolgo časa živel, in dobro klajo si še pri gospodarju služil, jaz bom pa moral že prihodnjo jesen poginiti, in moje meso bodo ljudjé pojedli, kakor

je že njihova navada.“ Žalostno je to izrekel proti mlajšemu tovaršu, in debela solza se mu je uderla po licu. „Prihodnjo pomlad pa“, pravi dalje, „boš ti z novim tovaršem za repo oral; ali ko bode te nekoliko brazd na njivi zorali, prikazala se bo izpod brazde velika in strašna kača. Vderla jo bo za gospodarjem, ki bo ravno plužil, ter ga bo v nogo smertno pičila.“ — „Pa kaj, ali se mu ne bode moglo pomagati?“ popraša mlajši. — „Nobeden drugi mu ne bi mogel pomagati, le samo hlapec“. Reče na dalje starec. „Hlapec bi mu pomagal, ako bi kači, berž ko se bo pokazala, z gorjačo pravo pot do gospodarja pokazal. Ali vstaniva, in pojdiva domú, hlapec naju že išče, in gorjé nama, če naju dobi.“ To izreče, vstaneta ter gresta proti domu; hlapec je šel pa miren in pohleven za njima, še ošlatati se ni upal nobenega, tako se je bal. — Ko se je jesen približala, je res gospodar starega vola prodal; in v mesnici je prodani konec storil. Prihodnjo pomlad, ko so za repo orali, zgodilo se je vse na tanko, kar je vol na kresni večer govoril. Kača je prilezla izpod brazde, ter jo vderla za gospodarjem z odpertim gobcem. Ali hlapec je dobro na njo pazil, ter jej z gorjačo črepinjo stolkel. Gospodar, vidivši kako čudno ga je hlapec rešil, popraša ves zavzet hlapca, od kod da je on to vedel? Ta je pa vse povedal, kar sta se vola pogovarjala. Hlapec pa ni vendar čisto nič vedel, kako da je on ravno takrat slišal vola govoriti. Nič ni vedel, da se mu je bilo praprotovo seme v škornje vsulo: ko bi bil pa vedel, nič bi ne bil slišal.“ — Tako so tetka zadostili moji radovednosti. Zap. A. Benigar.

Isterske povedice. *)

1. *Otrok i rajski vratar.*

Jeno malo dite, večer se je rodilo, va polnoči se je kerstilo, zjutra je preminilo. Je prišlo pred rajeve vrata, i govori rajeovemu vrataru: „Ti rajeji vrataru! otvori ti meni vrata, da ja s tobom va raju stanujen.“ — On mu odgovori: „Hodi, hodi z Bogon, ti malo dite, još nisi materinu muku zaslužilo; hodi va onu černu goru, kadě je ono drivece škripajdrivece, i ondě prebivaj trideset i tri lita, i trideset i tri dane, i trideset i tri ure, i trideset i tri minute.“ — Oni put je šlo to dite va tu goru. Prišli su dva brati razbojniki, ter oni sěču to drivo škripajdrivo. On jin govori: „O vi dva brati razbojniki! ne secite mi to drivo škripajdrivo, jer san postavan tu

*) Tako reče Istran namesto „povest“.

pokoru dilat 33 lita i 33 dane i 33 ure i 33 minute.“ Oni su ga pitali, kako je on njihov brat. On jim je povidal, da zvečer se je rodil, v polnoči kerstil, a zjutra prominil. Oni su se jako razžalovali, da kada on ondě pati, da kamo tē oni prit', ki su tako veli razbojniki. Oni su se stavili ondě va pustinji na pokoru, in onděka su stali do smerti. To malo dite je sveršilo pokoru, ter je šlo pred rajeve vrata, i govori rajevomu vrataru: „Otvori mi vrata, da ja s tobon v raju stanujen.“ — „Hodi, hodi z Bogon, o ti malo dite! još nisi materinu muku obslužilo; nego hodi va onu černu goru na oni yeli studenac, i donesi jedan verč vode, da opereš raju vrata. Šlo je malo dite, je doneslo verč vode, opralo je raju vrata, i govori rajevomu vrataru: o ti rajevi vrataru! otvori ti meni vrata, da ja s tobon va raju stanujen.“ — „Hodi, hodi z Bogon, o ti malo dite, još nisi materinu muku obslužilo; hodi va ono ravno polje, i naberi malo rožic, i prinesi jih pred rajeve vrata. Šlo je malo dite, i bere rožice, i va nadra meče, a iz nadar mu pada; i govori: tužna moja mila majka, ka me je va grob položila, kad me ni s križem križala, i ni me pason pasala, kad me je va grob položila. Dite malo je nabralo rožic, koliko je moglo va krilce i oba rukavca, ter je neslo pred rajeve vrata, i govori: „O ti rajevi vrataru! otvori ti meni sada vrata, da ja s tobon va raju stanujen, i stopron sada mu je otvoril, i dite je šlo va pokoj vični, raj svitli, ča nan Bog daj. Amen.

2. *Marija, Judje i mlada Nedelja.*

Kada je Maria Isusa rodila, stavi ga va krilce, nesla ga je k moru na to ravno polje, da blagoslovi to ravno polje, i težake po široken svitu, i mornare po daleken moru. Kada ga je nesla, je na putě trudna počivala, su židovi z gore dohajali; oni njoj govore: Aj ti jena tuja ženo, ča si pred nami va krili sakrila. Ona je govorila, jenu zlatu jabuku. Židovi njoj govore: „Kaži nan ti tu zlatu jabuku, ako se bude nan dopala, čemo ju kupiti.“ — Mati Maria goyori, da ju neće kazati, niti da je neće prodati. Židovi njoj govore, ako ju nećeš kazati, hoćemo te z nožem poseći. Mati Maria se prestraši, da ju z noži razsěku, da joj sinka ubiju, pak si zazove i sestricu svētu mladu Nedilju; i priteče sestra sveta mlada Nedilja, i odlomi mladiceu šibieu, i protepe židove. A mati Maria je bižala na tu goru visoku i pozidala si je tu bilu crekvicu, i je razpisala po široken svitu, da će nan darovati zdravlje i veselje, vsaku dobru sriću i umiću i to sunce žarko Isusa spredragoga, ko zlatu jabuku. Ki Mariji vernin sercen služi, ona se od njega nikdar ne razdruži.

Zap. J. Volčič.

Narodske pesmi.

8. Sveti Lovrinac.

(Z Volovskega, zapisal M. Ternovec.)

Blažen sveti Lovrinac,
Ki je služil sedan lit
Puli dive Marije.

Kad deveto nastalo,
Al govori Lovrinac:
Ostaj z Bogom Marijo!
Al govori Marija!
Ajdi z Bogom Lovrinac,
Bog te primi Lovrinac,
I ostale kerščane.
Kada dojdeš domaka,
Pozdravi mi majčicu,
Milu tvoju sestricu
Po imene Anicu.

Kad je došal Lovrinac,
Kad je došal domaka.
On pozdravi majčicu,
I majčica Lovrinca.
Ona njemu govori:
A moj sinko Lovrinac!
Sestrice te doma ni;
Slala sam ju po vodu
Na kvaternu nedelju,
Ni me 'tila slušati.
Ružno sem ju zaklela:
Onon merzlon vodicon,
I plovucon ribicon,
Da se v ribu stvorila,
Da po vodi plaval
Ka i riba plovuča.
Otišla je na vodu,
Stvorila se va ribu.

Al govori Lovrinac:
Mila moja majčice!

Ja idem va goricu,
Iskat svoju sestricu.
Otišal je v goricu,
Iskal ju je sedan lit,
Nigdi je ni mogel nać.
Je otišal va goru,
V onu goru pustinju,
'dino ljudi nehode,
Neg tičice žumboré
Meju sobon govoré:
Ovo j' božje stvorenje
I Marijno mišljenje.
Našal je i studinac
Jedne merzle vodice.
In Lovrinac počine,
Da se gladan najje,
Da se žedan napije.
Prignal se pit' vodicu,
Namakla se ribica,
Uzmuti mu vodicu.
Al povadi Lovrinac
Britku svoju sabljicu,
Da poseče ribicu.
Progovara ribica:
Nemoj bratac Lovrinac,
Ja san majke kē i ti,
Ja san čaće koga ti,
Ja san tvoja sestrice
Po inenu Anice,
Mati me je zaklela.
Slala me je po vodu
Va kvaternu nedelju:
Ja je nisan slušala,
Ružno me je zaklela,
Ovon merzlon vodicon
I plovucon ribicon,

Da se v ribu stvorila,
 Da po vodi plavala,
 Ka i riba plovuča.
 Otišla san na vođu.
 Stvorih se va ribicu.
 Kad to začu Lovrinac,
 Još govori Lovrinac:
 Mila moja sestrice,
 Po imenu Anice!
 Bi l' te mogo oslobodit'
 Iz tega te izbavit'?

Tja do suda božjega;
 Neg mi reci majčici,
 Da za manon ne plače,
 Ono moje ruvašce,
 Koje san ja sticala,
 Da podili sirotan.
 Srebro moje i zlato
 I to velo hogastvo
 Majci božjoj trsatskoj,
 Za me patri da maše,
 Za me fratri da molé.

Zap. M. Ternovec.

9. Tri kaplje kervi Jezusove.

(Zapisal v slov. bistriški okolici dr. J. Vošnjak.)

Stojaj mi, stojaj ravno poljë,
 Ravno polje, ker je Jezusove.

Na mizi stojaj kelih zlat,
 Kelih zlat, ker je Jezusov brat.

Na polji mi stojaj lipica,
 Lipica, ker je Jezusova.

Notri mi stojaj tri kaple kervi,
 Tri kaple kervi, kir je Jezus prelił.

Pod lipo. mi stojaj hiša zlatá,
 Hiša zlata, ker je Jezusova.

Ta perva bo padla na žitno poljë,
 Na žitno polje, ker je Jezusove.

V hiši mi stojaj miza zlatá,
 Miza zlata, ker je Jezusova.

Ta druga bo padla na vinske goré,
 Na vinske gore, ker so Jezusove.

Okoli mi stoji stolcev dvanajst,
 Stolcev dvanajst, ker so Jezusovi.

Ta treka bo padla na visoke goré,
 Na visoke gore, ker so Jezusove.

Na njimi sedi jogrov dvanajst,
 Jogrov dvanajst, ker je Jezus trinajst'.

Nas Jezus je tamkaj na križu umeril,
 Vsem vernim dušam nebesa odperil.

Slovstveni oglasnik.

Lexicon palaeoslovenico - graeco - latinum. Emen-
datum auctum Edidit Fr. Miklosich. Vindobonae Brau-
mueller. 1862—1865. — Z veseljem naznanjamo učenemu svetu,
da je ravno kar s 6. zvezkom v natisu doveršen veliki, z veliko
učenostjo in nenavadno bistroumnostjo izdelani staroslovenski slovar
Miklošičev, ki je začel l. 1862 na svitlo izhajati in ki smo ga v
Glasniku že večkrat v misel vzeli in živó priporočili. To za vse
slovanstvo in sosebnó za jugoslovensko jezikoslovje neprecenljivo
delo je brez dvombe najimenitniša prikazen na slovanskem knji-
ževnem polji novejših časov; pa se more ponosno tudi meriti z
najboljšimi sličnimi deli drugih narodov evropskih. Kar si je
učeni gosp. izdatelj po mnogoletnem trudu nabral tvarine iz staro-
davnih slovanskih spomenikov, vse to se nahaja tu v abecednem
redu razverščeno, z ozirom na svoj izvirek razloženo ter z mnogimi
srodnicami iz novejših slovanskih narečij in iz tujih, starih in novih,
jezikov pojasnjeno. Naj postane to delo vsem Slovanom tisti bla-
gonosni zaklad, iz katerega se bodo mikala in bogatila vsa slovan-
ska narečja, da se na podlagi častitega jezika slovanskih blago-
vestnikov s časom v eno mogočno reko stekó.—V največi osmerki
na 1171 stranéh natisnjen veljá slovar po bukvarnicah 24 gld.; pri
gosp. izdatelju na Dunaju pa je dobiti vseh 6 zvezkov — kakor
naznanjajo Novice — za 12 gld. Naj bi ne manjkalo tega pre-
imenitnega dela v roci nobenega slovanskega jezikoslovca!

Vilharjeve igre. Pod tem naslovom je izdal visoko čislani
pesnik in skladavec g. Miroslav Vilhar svojih veselih iger pet
snopičev na svitlo; čast in hvala mu za njegovo nevtrudljivo de-
lavnost na lepoznanškem književnem polji, ki se dan danes med
nami — da bi tako ne! žalibog zeló zeló zanemarja. Izmed doslej
na svitlo danih ste „Detelja“ in „Župan“ izvirni, ostale tri „Filozof“,
„Igra Piké“ in „Servus Petelinček“ pa svobodno poslovenjene. Med
njimi gre brez dvombe pervenstvo „Županu“, ki nam podaja veren
obraz iz našega, s tujim duhom še močno nekvašenega županstva;
vendar so tudi ostale polne smešnih situacij in se morajo vsacemu
bravcu, še bolj pa poslušavcem z gledišnega odra močno prikupiti;
naj je torej slavne slovenske čitavnice kmalo spravijo na oder,
ker so za nje kakor nalašč pripravljene. Dobivajo se na prodaj
tudi v celovski čitavnici, vsaka knjižica po 20 nkr.; naj si jih
nakupi vsak domorodec, ki za domačo reč nima samo sladkih besed,
ampak tudi radodarno roko! — Pri tej priložnosti priporočamo
čast. bravcem tudi g. Vilharjevo najnovejše delce „Žabjanke“, ki

obsegajo zbirko njegovih šaljivih pesmic in pušic, ktere je zložil, kakor sam pravi, ob bregu Ljubljaniče:

O bregu Ljubljaniče

Od brega do brega

Šest tednov sem bil,

Sem mrežo razpel,

Mirú ne, le vodo

Te žabe in rake

Sem tukaj kalil.

In ribice vjel.

Knjižica razpada v tri razdelke (Žabe, -- Raki -- Ribice) in velja, lično na 62 stranéh natisnjena, 20 nkr. — Naj g. pisatelj Slovence v kratkem razveseli spet s kakim novim izdelkom!

Čitavnica. Podučivni listi za slovenski narod. Izdal I. Geršak. V Gradcu 1865. II. zv. Cena 60 nkr.—Kakor je Slovincem že znano, prišel je pred nekaj dnevi na svitlo II. zvezek „Čitavnice“, ki obsega v svojih predalih mnogo jako zanimive in podučne tvarine za slovenski narod. Ker se je vsem bravcem že I. zvezek po svojih občekoristnih sestavkih močno prikupil, ne dvomimo, da bodo z drugim tudi ozir jezika popolnoma zadovoljni; velik korak k boljšemu se nam razodeva z vsake strani. Gosp. izdatelju so pritekli na pomoč s svojimi spisi g. g. Dr. S. Šubic, Fr. Ravnikar, A. T. Mačkov, Fr. Gabron, A. Gorenec, J. Papež in J. Borovski in sestavki, kakor: „Pota človeške omike“, „O selitvah v naravi“, „Dragina“, „O papirji in njegovi zgodovini“, „o živežu“, „o drenaži“ in razlage „pravice in postav“ za vsacega so ravno tako zanimivo kakor podučno spisani. Iz vsega serca želimo temu lepemu književnemu začetju najkrepkejšo podporo tudi v materijalnem oziru; vsaj je je popolnoma vredno, da nam po lastni nemarnosti ne umerje, kakor nam je umerlo že marsiktero z najlepšo nado pričeto delo. Knjiga se prodaja po vseh slov. čitavnicah; želeti pa bi bilo, da bode kmalo na prodaj tudi po bukvarnicah slovenskih mest.

Književnik. Časopis za jezik i poviest hrvatsku i srbsku i prirodne znanosti. Uredjuju i izdaju Dr. Fr. Rački, V. Jagić, J. Torbar. Godina II. svezak. I. — Književnik, ki si je pridobil že prvo leto častno ime med slovenskimi učenimi listi, nastopil je z najboljšim vspehom svoj II. tečaj; priča tega nam je obilica učenih razprav in presoj že v prvem zvezku tekočega leta. Preimeniten zgodovinski sestavek je: „Krške starine“ od dra. J. Črnčiča; velike važnosti so pa tudi „Ocjena starijih izvora za hrvatsku i srbsku poviest“ od dra. Fr. Račkega in „Hrvati na izmaku XV. i na početku XVI. vieka“ od M. Mesića; to velja tudi o jezikoslovnih, bajeslovnih in prirodopisnih spisih. Izmed slovenskih pisateljev sta razglasila v tem zvezku g. Valjavec spisec „o rodjenicah ali sudjenicah“ in g. Macun „Razvitak slov. slovnice“, v katerem govori o Bohoričevi slovnici in jo prispodablja z najstaršo hrovaško Kašičevo; upamo, da bode g. pisatelj to zanimivo razpravo v sledečih zvezkih nadaljeval. II. in III. razdelek je odločen

kritiki in kratkim književnim naznanilom. „Književnik“ (4 knjige na leto) velja celoletno 5 gold.

Slavische Blätter. Illustrierte Monatshefte von Abel Lukšić. Wien. — Pred seboj imamo II. in III. snopič zanimivih „Slav. Blätter“, ki je znani domorodec g. A. Lukšić v nemškem jeziku vsak mesec na svitlo izdaja. Obseg je v obče prav zanimiv in II. snopič je za nas Slovence še toliko večje cene, ker nam prinaša med drugimi lepimi rečmi tudi obraz in životopis ljubljence slovenskega naroda, g. dra. Bleiweisa. Razun nadaljevanj v I. snopiču začetih sestavkov, raznih životopisov, pesem in mnogo- verstne zanimive drobnjave o življenji in književnosti slovanskega naroda, nahajajo se v imenovanih zvezkih še sledeči veči sestavki: „Eine polnische Idylle“, „Joh. Klenowsky“, „Šafařík und Kollar“, „Slavische Klöster auf dem heiligen Berge Athos“ itd.; III. vezku je pridjan tudi životopis in obraz starine V. St. Karadžića. Želimo temu narodnemu započetju najboljši vspех in čedalje lepši razvitek, da bode še dolgo seznanjal druge narode sešebno z národnim življenjem slovanskim.

* Izvérstni časopis, ki ga je pod naslovom „Zeitschrift für slavische Literatur“ slavnoznani lužiško-serbski pisatelj in slovanski knjigar J. E. Smoleř (Schmaler & Pech) doslej v posameznih zvezkih izdajal, začne s 1. julijem t. l. kot tednik na svitlo izhajati. Prinašal bode kakor doslej razne za slovanstvo zanimive razprave, sešebno pa bode obsegal krajše kritične presoje slovanskih književnih del in pa popolno bibliografijo vseh slovanskih plemen. Ne dvomimo, da najde ta časnik po tej osnovi po vseh stranéh obilne podpore v duševnem in materialnem oziru.

* Pod naslovom „Kronika Prace“ je začelo v Pragi v posameznih zvezkih na svitlo izhajati imenitno češko delo, ki bode prava zgodovina osvete, obertnosti in iznajdeb. Okinčano bode z 1200 barvotiski, leso- in jeklorezi; vsacih 5–6 tednov izide en vezek, kterih bode k večemu 30, po 45 nkr. Spisal je to lepo delo J. V. Jahn, vodja više realne šole v Pardubicah. Naj najde tudi med Slovenci, ki češki umé, več prejemnikov.

Besednik.

Shod slovenske matice. Slovenska matica, ki se od dneva do dneva lepše razširja in razeveta, bode obhajala 11. dan tekočega mesca svoj občni shod v Ljubljani. Matica je prevelike važnosti za vse slovenstvo; naj se torej vsak ud, komur dopuščajo opravila, gotovo znajde pri tej narodni svečanosti v Ljubljani, da se osebno vdeleži matičnih volitev in posvetov o njeni prihodnji ravnavi.

Veliko je na tem ležeče, po katerem poti bode krenila; naj postane slovenska matica Slovincem kmalo to, kar so drugim Slovanom njih matice, namreč: središče učenega književnega pridelka!

Beseda v Ljubljani. Na velikonočni pondeljek je napravila slavna „ljubljska čitavnica“ z „južnim sokolom“ v mestnem gledišču prekrasno „Besedo“, v podporo siromakom Notranjcem. Pervi razdelek je bil muzikalen: vse pesmi so bile z navdušenjem sprejete; seosebno pa ste se poslavili gospodični Angela in Gabriela Stergerjevi iz Gradca. Drugi del je bila glediščna igra „Bob iz Kranja“ svobodno po češki Klicperovi „Kolači iz Prage“ z ozirom na domače okoljščine predelana in s petjem pomnožena. Tudi ta del je zbudil med poslušavci splošno zadovoljnost. Gledé na milodarni namen je prevzela ulogo potinje iz Kranja čast. gospodična Dragotina Milanova in se s svojo izverstno igro in ljubeznjivim petjem vsem pričujočim jako prikupila. — Za drugim razdelom so prišle na versto gimnastične igre „južnega sokola“, ki so jasno pokazale nenavadno spretnost in izurjenost ljubljanskih sokolovcev. Igrališče je bilo v vseh prostorih prenapolnjeno in vsak pričujočih si je samo želel, da se kmalo spet verne enaka národna veselica, ki je bila navdušila vse pričujoče. Dohodki te „Besede“ znašajo 629 gld. 10 kr.; lepa pomoč stradajočim bratom Notranjcem! Temu naznanilu dostavljamo samo resno željo, da se v beli Ljubljani kmalo vstanovi redna družba glediščna, ki bode po zimi vsaj dvakrat v tednu v Ljubljani igrala slovenske igre, po letu pa obiskovala in razveseljevala ostala slovenska mesta s svojimi národnimi predstavami. Kakošen dobiček bi bila taka družba vsem Slovincem!

Družba sv. Mohora. Letošnje družbine bukve se zdaj pridno natiskuje; te dni bodo gotove 11. in 12. zvezek „slovenskih Večernic“, katerih poslednji obsega med drugimi lepimi rečmi jako zanimive „Spomine starega Slovenca“, bivšega francoskega jetnika in vojščaka na Rusovskem, dalje Zakrajškova povest „Oglénica, ali hudobija in nedolžnost“. Kmalo pride v natis tudi družbin „Koledarček za l. 1866“ dalje „Cvetnik“; kdor misli za „Koledarček“ ali za „Cvetnik“ še kaj poslati, naj stori to brez zamude. Ker pojde perve dni mesca junija tudi „imenik za l. 1865“ že v natis, naj se oglašé še pred koncem tekočega mesca vsi gospodje, ki mislijo še letos družbi pristopiti. Sosebno opominjamo pri tej priložnosti domorodno dijaško mladino, da tega obroka ne zamudi, če se misli za tekoče leto vpisati dati. Gledalo se bode, da se razpošljejo tudi letošnje bukve že mesca julija vsem gg. družnikom.

Vganjka zastavice v 3. listu

Če sem menih, me česaajo;

Če sem soldat, me čohajo.

Če sem kmet, me odirajo;

Če sem tat, me zapirajo.

Če sem bogat, v skerbéh živim;

Če sem reven, pa glad terpim.

Če sem mlad, v meni vse gori;

Če sem star, me pa vse boli.

Abrah. a S. Klara.

Skakalnica.

že-	si-	ti	lju-	ne	ver-	mi	vi-
v dar	iz	Vse	ne	Do-	na,	grob	med
ne!	lim	po-	zi-	ba	me	mo-	Pri-
se	ne	li	lo.	da-	ti!	sta-	ni
lo	Zvest	mi	ma-	o-	čer-	ti,	serč-
v pes-	ne	ved-	bo-	si-	iz	v čast	ti
ti	Te-	de	čem	ler	bo	ne	Kar
Bo-	no	či-	bi	glo-	gla-	Dok-	se

Fl.

Listnica.

Gospodični A. J. S. v M. Te želje Vam iz več ozirov ni mogoče spolniti. — G. J. M. v P. Ker misli družba sv. Mohora že prihodnje leto pričeti z izdavo „živiljenja svetnikov“ s podobami, ne more Vam za zdaj spolniti želje. Pesnice se s časom porabijo. — G. J. G. v G. Porabi se oboje; hvala za besede. — G. V. K. v M., g. dru. J. M. v G. in g. J. M. Lepa hvala za nabiro manj znanih besed. — G. B. F. v V. Prosimo večkrat kaj. — G. J. T. Porabi se po Vaši želji. — G. O. M. M. v N. Zaželenih Glasnikov nimamo nobenega iztisa. — Slov. gg. pisateljem: Če je kdo še kaj namenil za „Cvetnik“, naj pošlje to vsaj do 6. t. m. — Cvetja 25. vezek izide še tega mesca in bode obsegal nadaljevanje romana „Kirdžali“.

Vreduje in na svitlo daje: A. Janežič, tiska pa J. & Fr. Leon.